

بررسی و مقایسه اثرات سیمان آب زدا و ضد آب به عنوان تثبیت کننده خاک های

ماسه ای و رسی استان مازندران در CBR در مقایسه با آهک و سیمان نوع ۲

۱- غزاله معنوی آنر^۱

دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد دماوند

چکیده:

در این مقاله دو تحقیق در مورد دو نوع و ماده تثبیت کننده در دو نوع خاک متفاوت در یک مکان مشترک در نظر گرفته شده است. خاک های ماسه ای و خاک های رسی بخش عمده ای از خاک های شمال کشور را تشکیل می دهند. خاک های ماسه ای در اثر اشباع شدن افزایش حجم می دهند که برای روسازی خطرناک است. در این تحقیق اثر سیمان ضد آب و آب زدا را به عنوان تثبیت کننده روی این خاک دیده شده و با آهک و سیمان نوع ۲ مقایسه شده است. برای تولید سیمان ضد آب در زمان آسیاب ۱ الی ۲ درصد اسید چرب اضافه شده است که سبب دوام آن در برابر رطوبت می شود و برای تولید سیمان آب زدا در مرحله ی آسیاب کردن حدود ۲ درصد اسید چرب اضافه شده است که مانند سیمان ضد آب سبب دوام آن در برابر رطوبت می شود. بر طبق آزمایش انجام شده در نهایت این نتیجه حاصل شده است که اثرات سیمان ضد آب و نوع ۲ در هر دو خاک ، ولی آهک فقط برای خاک های رسی مناسب است و استفاده از سیمان آب زدا اثرات مطلوبی بر مقاومت خاک ها داشته که با توجه به هم قیمت بودن آن با سیمان معمولی برای استفاده کننده مفید تر است.

کلمات کلیدی: خاک رس- خاک ماسه ای- سیمان ضد آب- سیمان آب زدا- CBR- تثبیت خاک

¹ Ghazale.manavi@yahoo.com

۱- مقدمه:

بهسازی خاک از موارد بسیار مهم در اصلاح ویژگی های خاک و تثبیت آن است. این روش که در پروژه های عمرانی و راه سازی بیشترین کاربرد را دارد، به منظور اصلاح و افزایش مقاومت خاک های نرم، بهبود مشخصات فنی خاک ها و مصالح شنی، ایجاد لایه های اساس و زیر اساس با قابلیت باربری زیاد، بازسازی روسازی های فرسوده با استفاده از مصالح موجود و کاهش گرد و خاک و یا کاهش رطوبت مورد استفاده قرار می گیرند [1,3]. این روش که نسبت به تعویض خاک یا ایجاد خاک ریزهای مرتفع دارای صرفه اقتصادی بیشتری است، بستگی به عواملی مانند جنس خاک، شرایط جوی منطقه و میزان رشد دارد.

در این زمینه مطالعات بسیاری در شرایط و مکان های متفاوتی صورت گرفته است، به عنوان نمونه دکتر طباطبایی در سال ۱۳۶۱ کاربرد خاک و مصالح شنی تثبیت شده با آهک را در راهسازی مورد بررسی قرار داده است، همچنین جسمانی و معاریان و جمشیدی در سال ۱۳۸۷ مطالعاتی را بر روی ویژگی های ژئوتکنیکی خاک کویر میقان به منظور اصلاح و تثبیت آن انجام داده اند، در خاک های حاشیه دریای خزر نیز مطالعاتی برای بررسی اثرات سیمان ضد آب بر CBR و تورم خاک های حاشیه دریای خزر در مقایسه با آهک و سیمان نوع ۲ توسط مقدس نژاد و مدرس انجام شده است. این دو همچنین مطالعاتی را در زمینه تثبیت خاک با استفاده از سیمان آب زدا جهت استفاده در پروژه های راهسازی انجام داده اند که در این مقاله به منظور مقایسه از دو تحقیق آخر استفاده شده است.

۲- مکان های مورد مطالعه:

در مقاله بررسی اثرات سیمان ضد آب بر CBR و تورم خاک های حاشیه دریای خزر در مقایسه با آهک و سیمان نوع ۲ که توسط مقدس نژاد و مدرس انجام شده است، بیان میشود که در بسیاری از نقاط پر جمعیت کشور مانند بخش وسیعی از شمال کشور و دریای خزر برای دستیابی به راه هایی با کیفیت بالا خاک های مناسبی وجود ندارد. در این تحقیق اثرات سیمان ضد آب و آب زدا به عنوان تثبیت کننده جدید بر مقدار CBR خاک های ریز دانه و ماسه ساحلی مورد آزمایش قرار گرفته و نتایج به دست آمده با سیمان نوع ۲ و آهک مورد مقایسه قرار گرفته است. این آزمایش در فواصل ۱۰۰ تا ۱۵۰ متری ساحل و در ۶ نقطه از مناطق حاشیه استان مازندران برداشت شده است زیرا خاک های اطراف ساحل درشت دانه بوده و نمی توان از آن ها استفاده نمود سپس اعداد با استفاده از CBR به نتیجه رسانده شده است.

۳- مشخصات خاک های مورد مطالعه:

مشخصات خاک های مورد مطالعه در جدول زیر آمده است.

جدول ۱: مشخصات خاک های مورد آزمایش

مشخصات	استاندارد	ماسیه بادی (A)	خاک رسی (B)
درصد شن	ASTM D422-87	-	-
درصد ماسه	ASTM D422-87	98.7	34.87
درصد ریز دانه	ASTM D422-87	2.2	65.13
وزن مخصوص خشک	AASHTO T99-90	1.734	1.67
درصد رطوبت بهینه	AASHTO T99-90	15.59	23.4

گروه اول از خاک های مورد آزمایش شامل ماسه بادی یا ماسه ساحلی می باشد. که این خاک دارای دانه بندی یکنواخت بوده و در حالت محدود شده دارای مقاومت قابل توجهی است ولی به دلیل عدم وجود چسبندگی بین دانه ها در حالت محدود نشده در صورتیکه در مسیر جریان آب قرلر گیرند شسته شده و باعث از بین رفتن تکیه گاه روسازی می گردد. [۲]

در مطالعه انجام شده توسط مدرس و مقدس نژاد نمونه های این ماسه در فواصل ۱۰۰ تا ۱۵۰ متری ساحل در ۶ نقطه از مناطق حاشیه ای استان مازندران برداشت شده است. گروه دوم شامل خاک ریز دانه که از نوع رسی با دامنه خمیری بالا است. در حالت خشک مقاومت نسبتاً خوبی دارد ولی در حالت اشباع مقاومت پایینی دارد. نمونه های این رس در عمق بیش از ۵۰ سانتی متر و در ۶ نقطه از مناطق حاشیه ای استان مازندران برداشت شده است.

۴- مشخصات مواد تثبیت کننده مورد نیاز:

۴-۱ - آهک

آهک از پر کاربردترین و ارزانهترین مواد تثبیت کننده خاک است. [۶] با اعمال آهک به خاک واکنش تجمع - تراکم سریعاً انجام می گیرد. در طی این واکنش یون کلسیم موجود در آهک جایگزین یون های تک ظرفیتی موجود در کانی های رسی خاک می گردد. در اثر ایجاد جاذبه بیشتر بین یون های ۲ ظرفیتی کلسیم ذرات خاک به هم نزدیک شده اند و بافت خاک از حالت ریز دانه خارج می شو. [۷و۱] در اثر اشباع شدن بار های منفی موجود بر روی ذرات رس تمایل آن ها به جذب آب کمتر شده و در نتیجه خواص خمیری خاک بهبود می یابد. در صورت وجود مواد پوزولانی شامل مواد سیلیسی دار و آلومین دار در خاک واکنش پوزولانی نیز در مخلوط آهک - خاک رخ داده و مواد سیمانی تولید شده سبب بهبود وضعیت خاک می شوند. [۸و۹] این آزمایش بسیار کند است و حتی بر اساس مطالعات انجام شده تا چندین سال طول می کشد.

۴-۲ - سیمان ضد آب

سیمان انبار شده در اثر جذب آب یا CO_2 فاسد می شود. در صورتیکه بخواهند سیمانی را برای مدت طولانی یا در محیط مرطوب انبار کنند، آن را به صورت ضد آب می سازند. بدین صورت که هنگام آسیاب کلینکر، درصدی اسیدهای چرب (اسید اولئیک، اسید استئاریک یا اسید لاکتیک) به آن می افزایند. در این صورت لایه ای از چربی دور دانه های سیمان را گرفته، از رسیدن رطوبت یا CO_2 به آنها جلوگیری می کند. لذا این سیمان در انبار فاسد نمی شود. اما هنگامیکه با شن و ماسه در میکسر می ریزد، لایه چربی به علت اصطکاک بین سنگدانه ها و ذرات سیمان از بین می رود و سیمان به صورت عادی عمل می کند. [۱۰] استفاده از این سیمان در مناطق مرطوب بسیار رواج دارد. در این تحقیق خصوصیات مهندسی خاک تثبیت شده با این سیمان جهت کنترل اثرات اسید های چرب بر خواص این سیمان مورد مطالعه قرار گرفته است.

۴-۳ - سیمان آب زدا

برای تولید این سیمان در مرحله آسیاب کلینکر سیمان پرتلند معمولی به میزان حداکثر ۲ درصد اسید لاکتیک یا اسید اولئیک به آن اضافه می شود. با توجه به تغییرات اندک اعمالی در این سیمان، ترکیب شیمیایی این سیمان مشابه سیمان نوع ۱ می باشد. در اثر اعمال اسید های چرب (اسید لاکتیک یا اسید اولئیک) دوام این سیمان در برابر رطوبت افزایش یافته و در مجاورت رطوبت به سرعت هیدراته نمی گردد. در روش های متداول تثبیت ابتدا سیمان با استفاده از پخش کننده مناسب و با توجه به درصد بهینه تعیین شده در طرح اختلاط آزمایشگاهی بر روی لایه خاکی مورد نظر در یک طول مشخص از راه پخش شده و پس از تأیید مقدار آن با آزمایش سینی عمیات اختلاط آغاز می گردد. [۱۱] از خصوصیات این خاک می توان به نداشتن نیاز به بسته بندی و افزایش دوام در برابر رطوبت که برای منطقه مورد نظر ما مناسب است اشاره کرد و همچنین مدت زمان نگهداری این خاک در مکان های مرطوب از دیگر نمونه های سیمان بیشتر بوده است.

۴-۴- سیمان نوع ۲

این سیمان از نظر خواص در حد متوسط قرار دارد، بدین معنی که تا حدی کند گیر بوده و تا حدی در مقابل حمله سولفات ها مقاوم است و برای ساختن کانالهای فضلاب و غیره مناسب می باشد. برای ساخت این سیمان سعی می شود تا حد ممکن از مقدار S+C و A+C کاسته و S+C را افزایش دهند. درجه حرارت (حرارت هیدراسیون) تولید شده این سیمان نسبت به سیمان نوع ۱ کمتر است، به همین علت برای بتن ریزی در هوای گرم مناسب می باشد. [۱۲] در مناطقی که مقدار نمک های سولفات در خاک بیش از ۰/۲ در صد وزنی آن باشد خطر حملات سولفات وجود دارد. [۱۲] در این تحقیق به دلیل بالا بودن مقدار سولفات خاک در مناطق شمالی و نزدیک به دریا از این نوع سیمان به عنوان تثبیت کننده استفاده شده است.

جدول ۲: مشخصات سیمان مورد استفاده [۱۲]

نوع سیمان	C3S	C2S	C3A	اسیدهای چرب
ضد آب	48/5	24/5	12	1/5
آب زدا	48/5	24/5	12	1/5
نوع ۲	46	29/6	6	0

۵- روش تحقیق:

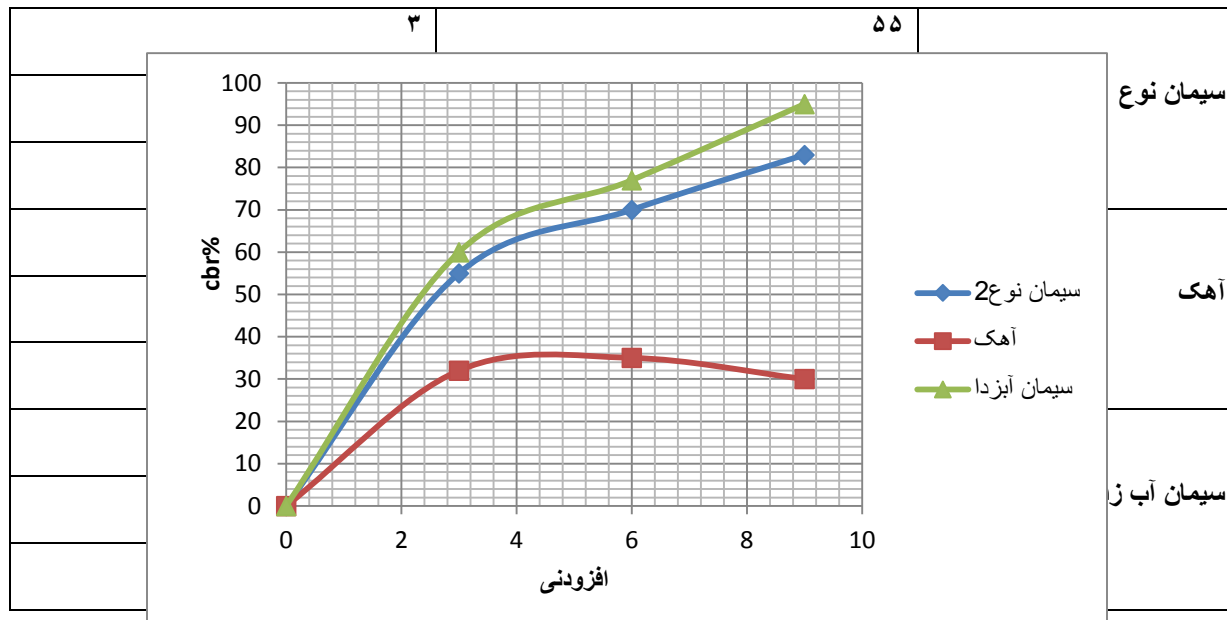
مقدس نژاد و مدرس برای مقادری از خاک ها را که در فاصله ی ۱۰۰ تا ۱۵۰ متری از ساحل دریای خزر که ۶ نقطه از استان مازندران را در بر می گرفت را با تثبیت کننده ها مخلوط کرده و درصد های CBR آن ها را به منظور نمایش بهترین تثبیت کننده، نشان میدهند. در نهایت آزمایش های انجام گرفته توسط آقایان مقدس نژاد و مدرس به نتایجی رسیدند که در ادامه به بررسی آن ها می پردازیم. توجه میشود که، CBR بستر و لایه های خاکی رو سازی یکی از مهمترین پارامتر های طراحی در محاسبه ضخامت لایه ها در این تحقیق بوده است.

۵-۱- آزمایش توسط تثبیت کننده سیمان آب زدا به عنوان تثبیت کننده:

این آزمایش روی خاک های مورد مطالعه از نوع نمونه های خشک و اشباع انجام گرفته است. آزمایشات در ابتدا بر روی خاک های ماسه بادی صورت گرفته است. نتایج آزمایشات صورت گرفته به این صورت بیان شده است که آهک اثر چندانی بر باربری خاک ماسه ای ندارد. به دلیل نداشتن کفایت کانی های رسی موجود در این خاک واکنش پذیری پیشرفت محسوسی نداشته و آهک همچون بخشی از ذرات خاک عمل نموده و با توجه به پایین تر بودن وزن مخصوص آهک نسبت به خاک ماسه ای وزن مخصوص ترکیب خاک - آهک کاهش یافته و قابلیت باربری آن کاهش می یابد. این مورد در مطالعات مشابه انجام گرفته نیز اشاره شده است [۳]. همچنین این آزمایش بر روی خاک های رسی نیز انجام گرفته و نتایج آن در جدول شماره ۴ نشان داده شده است. آزمایشات نشان داده اند که سه ماده آهک، سیمان آب زدا و سیمان نوع ۲ به میزان قابل توجهی CBR خاک رسی را افزایش میدهند. در نهایت نتیجه حاصل شده CBR نشان داده است که سیمان آب زدا عملکرد مناسبی برای تثبیت این خاک ها داشته است.

جدول ۳: مقادیر تثبیت کننده ها در خاک ماسه بادی

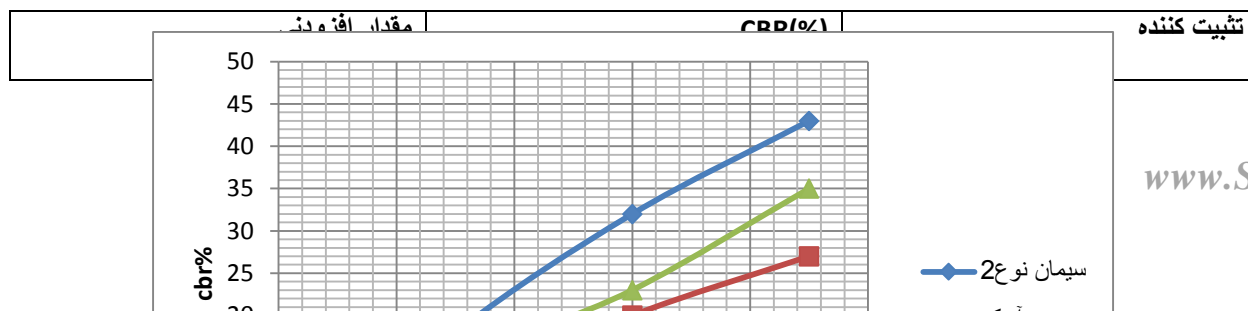
تثبیت کننده	CBR(%)	مقدار افزودنی
-------------	--------	---------------

شکل ۱: آزمایش توسط تثبیت کننده سیمان آب زدا در خاک ماسه بادی

همانطور که از نمودار پیداست در ماسه های بادی با افزایش افزودنی ها در سیمان آبزدا و سیمان نوع ۲ درصد CBR افزایش میابد، در حالی که افزایش مقدار افزودنی در آهک روندی نا منظم را برای درصد CBR نمایش میدهد.

جدول ۴: مقادیر تثبیت کننده ها در خاک رسی

۳	۱۸	سیمان نوع ۲
۶	۳۲	
۹	۴۳	
۳	۱۱	آهک
۶	۲۰	
۹	۲۷	
۳	۱۴	سیمان آب زدا
۶	۲۳	
۹	۳۵	

شکل ۲: آزمایش توسط تثبیت کننده سیمان آب زدا در خاک رسی

نمودار بالا نشان می‌دهد که در خاک های رسی افزایش مقدار افزودنی سبب افزایش درصد CBR برای هر سه نوع مواد سیمان آب زدا، سیمان نوع ۲ و آهک می‌شود.

۲-۵- نتیجه اثرات سیمان آب زدا بر خصوصیات ۲ نوع خاک در مقایسه با تثبیت کننده های آهک و سیمان نوع ۲

بنا بر نتایج حاصله از تحقیقات انجام شده توسط مقدس نژاد و مدرس، در آزمایشاتی که مقاومت فشاری محدود نشده و CBR در حالت خشک و اشباع، سیمان آب زدا در مقایسه با آهک و سیمان نوع ۲ تثبیت کننده بهتری است. همچنین اثرات سیمان آب زدا بر خصوصیات خمیری خاک رس در مقایسه با آهک ضعیف تر بوده است. بنابراین سیمان آب زدا را میتوان در پروژه های عمرانی به کار برد اما به این نکته توجه میشود که در حالت خمیری خصوصیت آهک برای تثبیت خاک را میتوان به کار گرفت.

۳-۵- آزمایش توسط سیمان ضد آب به عنوان تثبیت کننده:

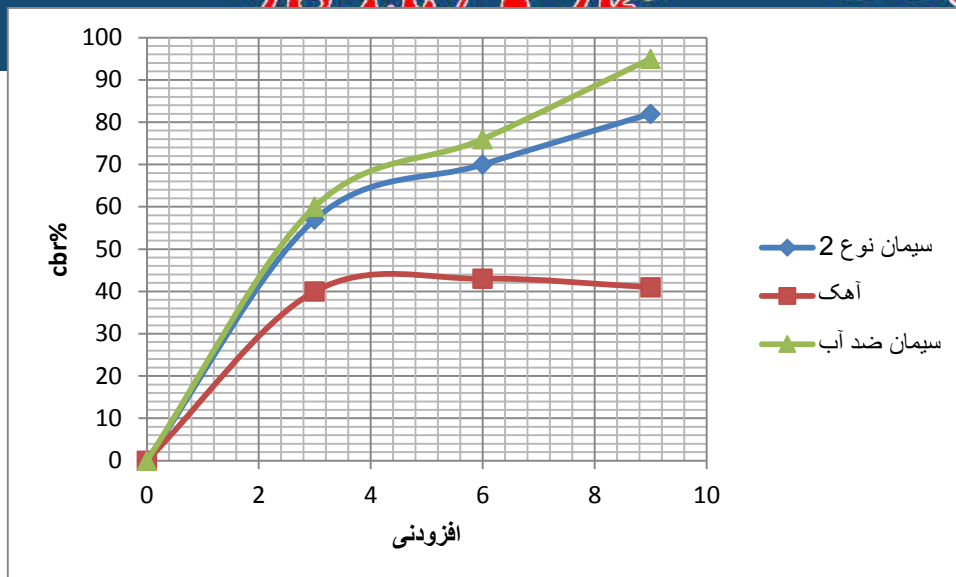
۱-۳-۵- CBR بر روی نمونه خشک

در این آزمایشات، پس از اعمال مقادیر مورد نظر از مواد تثبیت کننده به خاک ها آن ها را در دمای ۲۰ درجه سانتی گراد با کنترل رطوبت درون اتاق به مدت ۹۶ ساعت نگهداری کردند. هر کدام از نمونه ها در دستگاه آزمایش CBR قرار گرفته و پس از قرار گیری ۴.۵ کیلو گرم از هر مقدار با سرعت ۱.۲۷ میلیمتر در دقیقه بار گذاری انجام شد. (نمودار ۳) از این نمودار نتیجه گرفته شد که مقدار CBR خاک خشک در حالت تثبیت نشده برابر ۳۰ درصد می باشد که با اعمال آهک به خاک تغییر چندانی نمی کند. با افزایش مقدار آهک تا میزان ۳ درصد CBR خاک افزایش می یابد و با افزایش مقدار ۶ درصد تثبیت کننده روند CBR کند شده تا جایی که با افزایش مقدار بیش از ۶ درصد تغییرات CBR کاهش می یابد. زیرا با توجه به جدول ۱ مقدار رس موجود در این خاک ناچیز بوده و در اثر اعمال تثبیت کننده آهک تغییر چندانی نداشته است. در باره ی دو ماده ی دیگر (سیمان ضد آب و سیمان نوع ۲) نتیجه گرفته شده است که اضافه کردن این تثبیت کننده ها به خاک اثر مطلوبی بر مقدار CBR خاک ماسه ای دارد. با توجه به نمودار ۴ که تغییرات CBR را برای خاک رسی در حالت خشک شدن نشان می دهد نتیجه گرفته شد که اضافه کردن هر ۳ ماده تثبیت کننده به خاک اثر مطلوبی بر مقدار CBR خاک داشته است. طبق جدول ۱ بخش اعظمی از خاک رسی را ریز دانه ها تشکیل داده اند و در نتیجه این خاک حاوی مقدار قابل ملاحظه ای مواد پوزولانی است. به این ترتیب واکنش پوزولانی برای آهک پیشرفت قابل ملاحظه ای داشته و مقدار CBR این خاک با افزایش آهک به طور پیوسته ای افزایش می یابد. (برای خاک های ماسه ای در زمان اضافه نکردن تثبیت کننده ها مقدار CBR 30% و خاک های رسی 2% می باشد).

جدول ۵: مقادیر تثبیت کننده ها در خاک ماسه بادی

تثبیت کننده	CBR(%)	مقدار افزودنی
سیمان نوع ۲	۵۷	۳
	۷۰	۶
	۸۲	۹
آهک	۴۰	۳
	۴۳	۶
	۴۱	۹
سیمان ضد آب	۶۰	۳
	۷۶	۶
	۹۵	۹

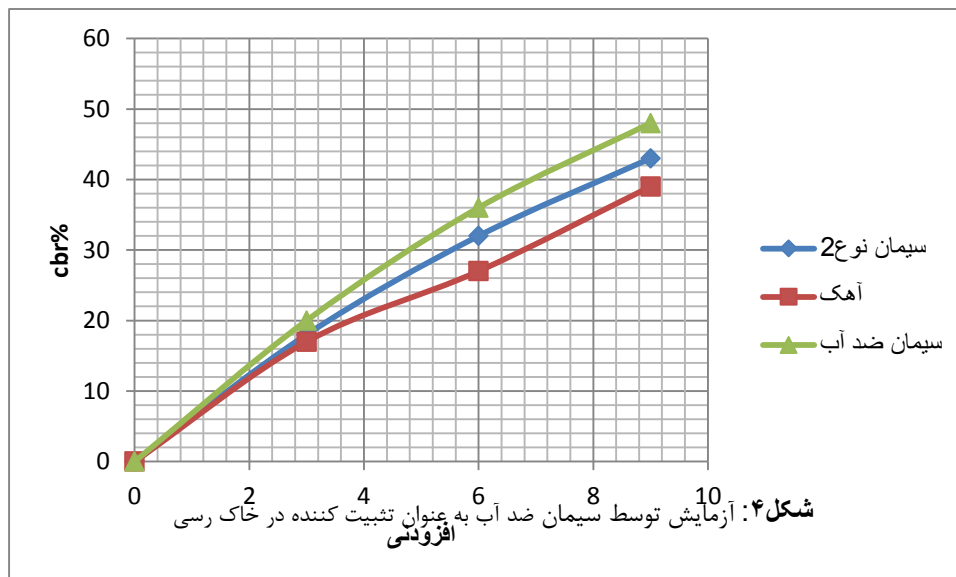
شکل ۳: آزمایش توسط سیمان ضد آب به عنوان تثبیت کننده در خاک ماسه بادی

نمودار رسم شده، تاثیر افزایش CBR را با افزایش مقدار افزودنی بر روی سیمان ضد آب و نوع ۲ و نامنظم بودن این تاثیر را در آهک نمایش میدهد، در عین حال با افزایش میزان افزودنی، افزایش CBR بر روی سیمان آبزدا بیشتر است.

جدول ۶: مقادیر تثبیت کننده ها در خاک رسی

تثبیت کننده	مقدار افزودنی	CBR(%)
سیمان نوع ۲	۳	۱۸
	۶	۳۲
	۹	۴۳
آهک	۳	۱۷
	۶	۲۷
	۹	۳۹
سیمان ضد آب	۳	۲۰
	۶	۳۶
	۹	۴۸

در این نمودار افز

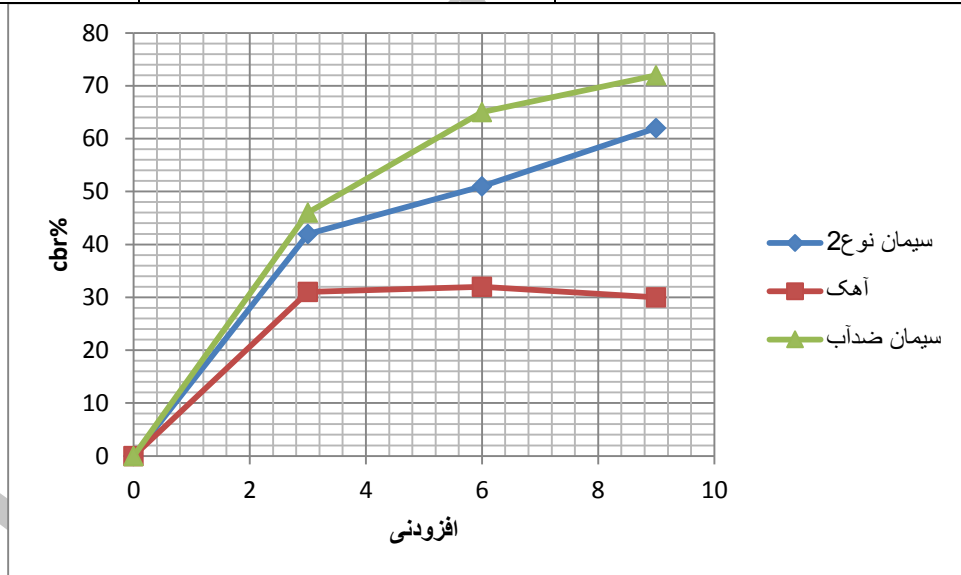
۲-۳-۵ CBR بر روی نمونه تر:

در این نمونه بعد از اضافه کردن تثبیت کننده ها به واکنش نمونه ها را درون حوضچه آب با دمای ۲۰ درجه سانتی گراد قرار داده شده اند به طوری که سطح آب ۲.۵ سانتی متر بالاتر از سطح نمونه باشد این نمونه ها مانند آزمایش قیل به مدت ۹۶ ساعت در آب قرار گرفته و ۴.۵ کیلو گرم از هر مورد در CBR مورد آزمایش قرار گرفته است. مقدار CBR اشباع نمونه خاک ماسه ای با اعمال آهک تغییر چندانی نمی کند و حتی برای مقادیر بیش از ۶ درصد کاهش می یابد. به دلیل عدم کفایت کانی های رسی موجود در این خاک با اعمال آهک به این خاک، آهک همچون بخشی از ذرات خاک عمل نموده و با توجه به پایین تر بودن وزن مخصوص آهک نسبت به خاک ماسه ای وزن مخصوص خاک ماسه ای پس از اختلاط با آهک کاهش یافته که در نتیجه مقدار CBR کاهش یافته است. مقدار CBR برای خاک های رسی با افزایش مقدار تثبیت کننده به طور منظمی در حال افزایش است. (برای خاک های ماسه ای در زمان اضافه نکردن تثبیت کننده ها مقدار CBR 25% و خاک های رسی ۲% می باشد.)

جدول ۷: مقادیر تثبیت کننده ها در خاک ماسه ای

تثبیت کننده	CBR(%)	مقدار افزودنی
-------------	--------	---------------

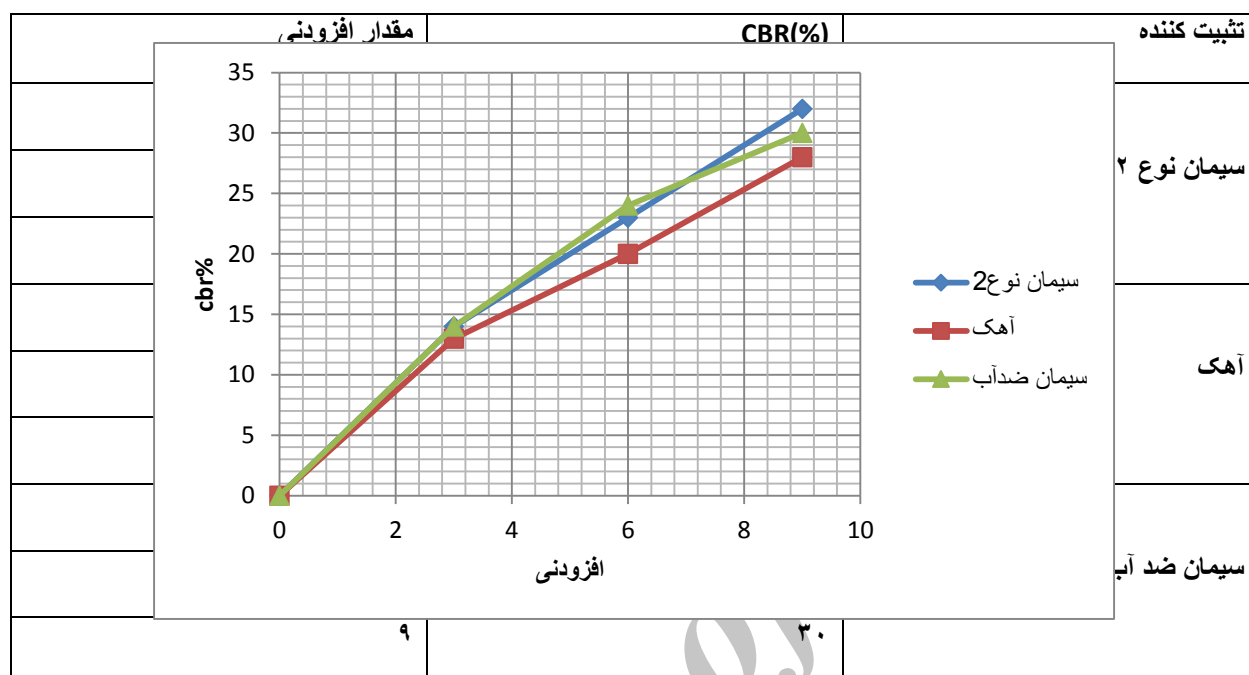
۳	۴۲	سیمان نوع ۲
۶	۵۱	
۹	۶۲	
۳	۳۱	آهک
۶	۳۲	
۹	۳۰	
۳	۴۶	سیمان ضد آب
۶	۶۵	
۹	۷۲	

شکل ۵: آزمایش توسط سیمان ضد آب به عنوان تثبیت کننده در خاک

در این مرحله کمترین تاثیر افزایش افزودنی بر روی آهک بوده است که این تاثیر آن به صورت نامنظم میباشد و بیشترین تاثیر آن بر روی سیمان آبزدا است.

جدول ۸: مقادیر تثبیت کننده ها در خاک رسی

شکل ۶: آزمایش توسط سیمان ضد آب به عنوان تثبیت کننده در خاک رسی

این نمودار تأثیرات مشابه افزایش افزودنی بر روی درصد CBR را در هر سه نمودار نمایش میدهد در حالی که تأثیری آن بر روی سیمان نوع دوم بیشتر از دو نمونه دیگر است.

۴-۵- نتیجه اثرات سیمان ضد آب بر خصوصیات ۲ نوع خاک در مقایسه با تثبیت کننده های آهک و سیمان نوع ۲

در این مورد نیز مقدس مژاد و مدرس به نتایجی دست یافتند که عبارت است از: ماسه بادی در ابتدای دوره ۹۶ ساعته اشباع شدن به دلیل یکنواختی، ریز دانه بودن و عدم وجود چسبندگی مقداری تورم از خود نشان داد که مقدار آن با افزایش مقدار سیمان کاهش می یابد. با توجه به بالا بودن درصد رس در خاک رسی مقدار کاهش CBR این خاک در اثر اشباع شدن بالاتر از خاک ماسه ای می

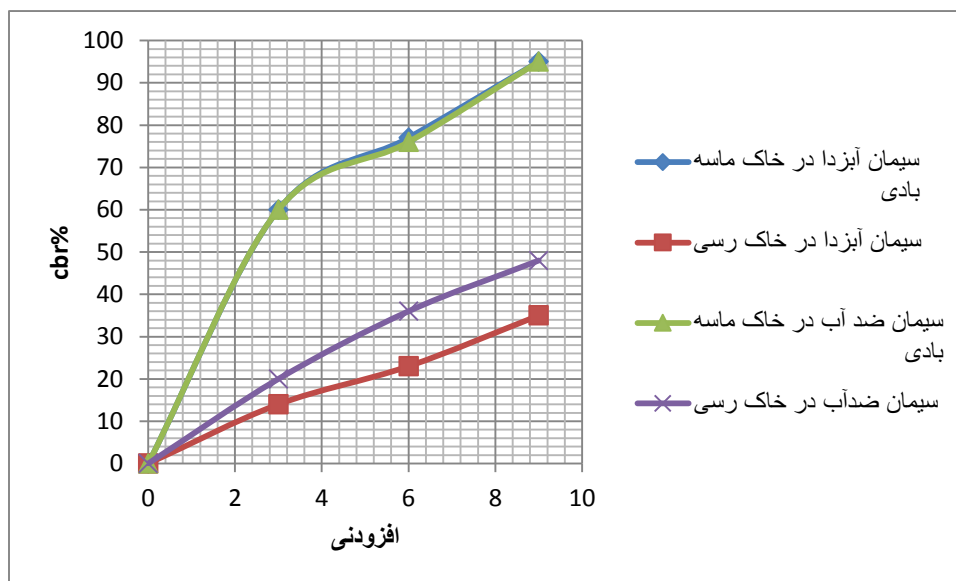
باشد. درصد کاهش CBR به علت اشباع شدن برای نمونه های خاک رسی بیشتر از خاک ماسه ای است. که این مورد به دلیل با لا بودن درصد رس در خاک رسی و حساسیت آن در برابر رطوبت می باشد. مقدار CBR خاک ماسه ای به دلیل اشباع شدن مواد تثبیت کننده کمتر از CBR خشک این خاک می باشد. نتایج بدست آمده در تمامی موارد نشان دهنده اثرات بهتر سیمان ضد آب نسبت به سیمان نوع ۲ است و این ماده برای مصارف تثبیت بسیار مناسب است.

Archive of SID

۶- نتیجه گیری:

مقایسه ی سیمان ضد آب و آب زدا:

با توجه به هر دو آزمایش انجام شده، اثرات مثبت سیمان آبزدا و سیمان ضدآب بر تثبیت خاک را به اثبات میرساند. خاک رس به علت خواص و اجزای تشکیل دهنده آن، واکنش های مناسبی را با سیمان انجام داده و به نتیجه مورد نظر که تثبیت خاک میباشد، دست میابد. این نتایج موثر بودن انتخاب استفاده از نوع سیمان در هر مکان و موقعیت خاص را نشان میدهند. نتایج به این ترتیب میباشد که سیمان ضد آب برای دست یابی به جلوگیری از تورم خاک های ساحلی دریای خزر میتواند به کار گرفته شود و در مقابل سیمان آب زدا به دلیل افزایش مقاومت فشاری خاک، مناسب برای پروژه های راهسازی است.

شکل ۷: مقایسه

همانطور که نمودار نشان میدهد، سیمان آبزدا و سیمان ضد آب در خاک ماسه بادی دارای نتایجی شبیه به هم و با تفاوتی بسیار جزئی و قابل چشم پوشی هستند، یعنی هر دو نوع سیمان در خاک های ماسه ای تاثیری یکسان دارند. در مقابل سیمان ضد آب در خاک رسی میزان درصد CBR را نسبت به سیمان آبزدا افزایش میدهد و این امر حاکی از تاثیر بیشتر سیمان ضد آب در خاک های رسی نسبت به سیمان آبزدا میباشد.

منابع:

- ۱- طباطبایی، امیر محمد (۱۳۸۰). روسازی راه. مرکز نشر دانشگاهی. تهران.
- ۲- طاحونی، ش. (۱۳۸۰). اصول مهندسی ژئوتکنیک. جلد دوم. انتشارات پارس آیین. تهران.
- ۳- (Stabilisation of clay soils by Portland cement or lime – A .) 2003(Bhattacharja. S. and Todres. H.A. critical review of literature). PCA R&D. serial No. 2006.
- ۴- j. (Cement Kiln dust management: permeability.) 1992(. Todres, H.A. , Mishulovich, A. , and Ahmad , j.

Soil stabilization using cement Kiln .) 1992(Iagurus, J.G. , and Sayah, A. .Zaman , M. ۵-
dust

Journal of Geotechnical .Lime – induced heave in sulfate bearing clay soils.)1988(Hunter, D.۶-
February,pp150-167.No.2.Engineering,Vol.114

Highway research . Mechanisms of soil- lime stabilization.)1965(Dimond, S. and Kinter, E.B.۷-
pp83-102.record92

۸- نیازی , ی ., تثبیت خاک های منتخب از حاشیه ی کویر با آهک و سیمان , ۱۳۸۰, دانشگاه فردوسی مشهد

9-Neville,A. M., (98),Properties of concrete. Pitman Books, London,.Perrin,I., 1992, Expansion of lime-
treated clays containing sulfates, Proc., 7th Int.Cont.on ExpansiveSoils,Vol.ASCE Expansive Soils research
Council,New York

10-ASTM(2000),Method for particle size analysis of soils,D421-58,Vol04.08,pp91-97

11-ASTM(2000),Test method for specific gravity of soils,D8454-87,Vol04.08,pp68-17

12-Hunter, D. 1988,Lime-induced heave in sulfate bearing clay soils, Journal of Geotechnical
Engineering, Vol.114,No.2,February,pp150-167

Archive of SID